

Eurojusts rapport om människohandel

Datum:

16.2.2021

Webbadress:

Gränsöverskridande fall av människohandel är komplexa och svåra att utreda och lagföra. De visar organiserade kriminella gruppers framträdande roll. Brister i det rättsliga samarbetet drabbar offren för människohandel. I oktober 2020 konstaterade Europeiska kommissionen i sin lägesrapport om människohandel att rättsliga myndigheter i medlemsstaterna hade uttryckt allvarlig oro över **svårigheterna med det rättsliga samarbetet**. Den här rapporten har utarbetats av Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) i syfte att bemöta denna oro. Rapporten innehåller **lösningar** som Eurojust bistår med i komplexa fall av människohandel som kräver rättslig samordning. Syftet med rapporten är också att den ska ligga till grund för EU:s kommande strategi mot människohandel. I rapporten framgår Eurojusts beredvillighet att spela en central roll i den framtida strategin genom att tillföra ett betydande mervärde till den operativa dimensionen av kampen mot människohandel. Rapportens slutliga syfte är att bidra till att framgångsrikt ställa människohandlare inför rätta, samtidigt som offren skyddas.

Rapporten är uppdelad i två huvuddelar. Den första delen avser samordning av utredningar och den andra avser offrens rättigheter. Rapporten bygger på de praktiska erfarenheterna från Eurojusts stöd till människohandelsutredningar mellan 2017 och 2020. Totalt valdes 91 fall av människohandel ut för analys av Eurojusts grupp mot människohandel, varav 31 tas upp i denna rapport. Inom ramen för varje fall belyses de olika rättsliga och praktiska problem som uppstår och det ges exempel på god praxis, följt av riktade rekommendationer. Totalt presenteras **18 rekommendationer**, som kompletterar rekommendationerna i Eurojusts tidigare rapporter om människohandel. Dessa rekommendationer riktar sig främst till åklagare, domare och brottsbekämpande myndigheter.

1. Man bör vidta åtgärder för **samarbete och samordning i ett tidigt skede** mellan alla berörda länder och aktörer, som en del av skyldigheten att respektera de rättigheter som alla offer för människohandel har.
2. Innan ett fall av människohandel förs vidare till Eurojust bör information först **utbytas på polisnivå** och uppgifter bör dubbelkontrolleras mot databaserna vid Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (**Europol**). Detta bidrar till att identifiera kopplingar till andra länder, inleda straffrättsliga förfaranden i dessa länder och identifiera misstänkta och offer samt var de befinner sig, innan man tar itu med frågor om rättsligt samarbete.
3. När nationella myndigheter utbyter relevant information med Europol bör stödet från Europol gå hand i hand med **Eurojusts medverkan**. I vissa fall kan Eurojust till och med underlätta det första utbytet med Europol, beroende på vilket nationellt brottsbekämpande system som berörs. Så snart Europol får information om ett fall av människohandel kan Eurojust hjälpa till att inleda rättsliga förfaranden. Detta utgör det bästa ”paraplyet” ur rättslig synvinkel för att även inleda förfaranden för skydd av offer.
4. Gränsöverskridande utredningar av människohandel bör föras vidare till Eurojust för att fastställa huruvida **parallella straffrättsliga förfaranden** pågår i andra länder i och utanför EU. Eurojust kan bistå med **samordningen** av sådana förfaranden eller så kan förfarandena **inledas** med Eurojusts stöd.
5. När en aktiv kriminell grupp upptäcks **bör alla berörda länder reagera och förbinda sig** att aktivt bidra till bevisinsamling och upplösning av gruppen, helst genom att genomföra utredningar i varje jurisdiktion för att identifiera de brottsliga gärningar som begåtts i varje land. Om samarbetet begränsas

- till utfärdandet av europeiska utredningsorder finns det en risk att man tappar bort förövarna och att de undgår rättvisan.
6. Man bör alltid diskutera de gemensamma utredningsgruppernas lämplighet i komplexa fall av människohandel som kräver nära samordning eller svåra och krävande utredningar med kopplingar till ett eller flera länder. Användningen av **gemensamma utredningsgrupper i fall som rör människohandel** möjliggör ett dynamiskt och nära samarbete, fastställandet av gemensamma utredningsmål och flexibilitet och snabbhet när det gäller att anpassa utredningsåtgärder allteftersom omständigheterna kring ett fall förändras. Samtliga rättstillämpare kan få stöd från Eurojust för gemensamma utredningsgrupper.
  7. Redan från början bör det upprättas en direkt proaktiv kommunikation inom den gemensamma utredningsgruppen. En bästa praxis är att utse **kontaktpunkter för kommunikation inom den gemensamma utredningsgruppen**.
  8. Om man räknar med att bevis som samlats in i ett land inom ramen för en gemensam utredningsgrupp kommer att användas i ett annat land rekommenderas det att **bevistillåtligheten** diskuteras vid ett av Eurojusts samordningsmöten. Det är lämpligt att bifoga **bilagor** till avtal om gemensamma utredningsgrupper som innehåller rättsliga bestämmelser för insamling av bevis.
  9. I fall av människohandel som inbegriper krävande och svåra utredningar, många offer och stora kriminella grupper kan man begära stöd från **Eurojusts operativa avdelning** för analys av information och bevis som samlats in. Detta kan bidra till att identifiera eventuella gemensamma och/eller motsägelsefulla inslag i utredningarna.
  10. Alla parter i en gemensam utredningsgrupp bör redan från början diskutera **under vilka omständigheter den gemensamma utredningsgruppen kommer att upphöra med sin verksamhet**, i enlighet med sina nationella rättsliga bestämmelser.
  11. **Finansiella utredningar** bör inledas med avseende på förverkande.
  12. I fråga om fall av människohandel som har kopplingar till **tredjeländer** kan man vända sig till Eurojust för stöd.
  13. Vid eventuella **behörighetskonflikter** kan Eurojust bistå de nationella myndigheterna genom att använda sina skraddarsydda fallstudier och gemensamma rekommendationer för överförande av lagföring.
  14. Vid beslutsfattande om inom vilken jurisdiktion åtal ska väckas bör betydande vikt läggas vid **offrens intressen och skydd**.
  15. **Eurojusts samordningscentraler** bör användas mer i fall av människohandel för att dra nytta av samordningen av gemensamma åtgärder i olika länder (gripanden, beslag och husrannsakingar).
  16. Rättsliga och brottsbekämpande myndigheter bör alltid diskutera i förväg och vidta åtgärder för att säkerställa intressena och skyddet för **offer för människohandel under och efter gemensamma insattdagar**. Eurojust kan hjälpa till vid organiseringen av gemensamma insattdagar och samordning i realtid.
  17. För att **bättre kunna identifiera offer** bör Europol och Eurojust involveras i ett tidigt skede av utredningarna, webbplatser för vuxna bör övervakas aktivt, information om penningflöden bör begäras för att identifiera potentiella offers namn och plats och passageraruppgifter (PNR-uppgifter) om

misstänkta och potentiella offer bör inhämtas. Ett **större fokus på offer** leder till större framgång när det gäller lagföring av fall av människohandel.

18. Alla parter i gemensamma utredningsgrupper bör diskutera möjligheten att **utstationera specialiserad personal** för att intervjua potentiella offer för människohandel och ta hänsyn till särdragen hos barn som fallit offer för människohandel. I fall där en gemensam utredningsgrupp inte har inrättats kan europeiska utredningsorder utfärdas i enlighet med artikel 9.4 och 9.5 i direktiv 2014/41/EU om en europeisk utredningsorder.